

Vyhledky na Brno

Pohled z Husovického kopce (Mičkova stráň)

Na této stránce si můžete přečíst studii Vyhledky na Brno (2008), která vychází ze stejnojmenného projektu, popisující vyhledková místa v Brně. Studii zpracoval Karel Hudec, fotografiemi vyhledky zdokumentoval Milan Peňáz. V tištěné podobě je možné si studii zapůjčit v knihovně Ekologické poradny Veronica.

V roce 1995 zpracoval Český svaz ochránců přírody v Brně pro Útvar hlavního architekta (ÚHA) Brno studii o bodech v okolí Brna, z nichž je zajímavý nebo esteticky působivý výhled na Brno. Zdůvodnění a obsah této původní studie zůstává nadále aktuální a v následujícím textu je pouze zopakován.

Město Brno je známé a atraktivní svým okolím. Podle Ivana (1995) tato atraktivnost "má základ v pestré geologické stavbě, členitém reliéfu a poloze města na styku dvou hlavních geologických horopisných soustav našeho státu - Českého masivu a Západních Karpat. Jejich dílčí jednotky v okolí Brna - Brněnská vrchovina a Dyjsko-Svratecký úval - představují v důsledku rozdílných přírodních podmínek velmi kontrastní typy krajiny. Základní protiklad, zdůrazněný osídlením a hospodářskou činností člověka, můžeme pozorovat ze všech vyhledkových bodů v Brně. Je to v podstatě kontrast mezi krajinou tvořenou členitým, převážně vrchovinným reliéfem na skalních horninách, s chudými půdami, velkými lesními komplexy a pouze omezenými zásahy člověka, proti které stojí ploché, jednotvárné území poříčních rovin a pahorkatin na málo odolných sedimentech, avšak s úrodnými půdami, které bylo v průběhu několika tisíc let trvajících osídlení téměř zcela odlesněno a přeměněno v zemědělskou a sídelní krajinu."

Rozdíl v nadmořské výšce mezi nejnižším a nejvyšším bodem katastru Brna a jeho nejbližšího okolí dosahuje ca 350 m, a to při velkých rozdílech na velmi krátké vzdálenosti. Například Svratka v Pisárkách leží v úrovni ca 200 m n.m., vrchol kopce Strážná v Novém Lískovci je 295 m n.m. a nejvyšší kóta v Kohoutovicích je 414 m n.m.

Členitost reliéfu a poloha Brna na hranici dvou geologicky odlišných soustav je umocněna z hlediska přírodního prostředí i klimaticky a v důsledku toho i biogeograficky. Rozdíl v průměrných teplotách mezi nejnižší a nejvyšší položenými částmi Brna je téměř 2 °C, což způsobuje značné rozdíly v nástupu i konci vegetačního období, výšce i délce trvání sněhové pokrývky aj. (Quitt 1995). Dyjsko-svratecký úval je pro svoje teplé a suché podnebí biogeograficky okrajem panonské provincie stepí, zatímco pahorkatiny Českého masivu jsou součástí hercynika - zóny středoevropských listnatých hájů. Na okraje tohoto masivu na teplých půdách (vápence, hadce) pronikají teplomilné formy rostlin i živočichů z jižního panonika až na území Brna (např. z rostlin koniklec velkokvětý nebo kosatec nízký, ze živočichů kudlanka nábožná).

Všechny tyto skutečnosti jsou známé i ve veřejnosti, která využívá brněnské okolí nejen k propagaci města a jeho návštěvám, ale brněnské okolí je i pro brněnské obyvatele vhodným

rekreačním a turistickým zázemím. **Naproti tomu je v povědomí veřejnosti málo zakotvena a využívána skutečnost, že tento ráz okolí a členitost reliéfu umožňuje krajinářsky působivé výhledy na Brno samé a na jeho vztah k okolí, a to prakticky ze všech světových stran.** V těchto pohledech se zobrazuje především samotná silueta města, s dominantami Špilberku a Petrova, za vhodného počasí a denní doby téměř ve formě malebných vedut. Neméně však zajímavý je z týchž míst pohled do širšího zázemí města. Za dobré viditelnosti jsou možné pohledy na sever až po Sýkoř a Babí lom s Vranovskými lesy, na východ přes Litenčické vrchy až po Buchlov v Chříbech, na jih přes výběžky Ždánského lesa a Výhon na Pavlovské vrchy a Falkenstein v Rakousku.

Všechny tyto pohledy ukazují tedy nejen malebnost města a jeho dominant. Na pohledech do okolí je možné přímo vidět i přírodní podmínky a krajinu v okolí, jež určila a stále ovlivňuje vzhled a význam Brna. Nelze přitom opomenout i fakt, že v horizontu těchto výhledů jsou i historicky významné dominanty nejen města samého (Špilberk, Petrov), ale i dominanty spjaté s historií Brna jako širšího centra. Především je to Mohyla míru jako památník bitvy u Slavkova a dále Pavlovské vrchy, věhlasné sídlištěm lovců mamutů stejně jako místo s nejsevernější vojenskou stanicí na hranici římské říše ve střední Evropě. Jsou tu vidět i body spjaté se jmény literátů - Mrštíků, Těsnohlídka, Merhauta, Kostky-Neumanna: hřeben Podkomorských lesů s krajem Pohádky máje, Vranov, údolí Svitavy stejně jako kraj Maryši pod výběžky Ždánského lesa.

Považujeme proto z hlediska obyvatel i návštěvníků Brna za důležité, aby všechny významné vyhlídkové body v Brně a okolí byly využity k poznání a propagaci města a okolí, jeho krás a zajímavostí. Nelze přitom podcenit ani vliv těchto vyhlídek na vytváření vztahu brněnských obyvatel k jejich vlastnímu městu.

17. Štýřice - Červený kopec

Horizont: Při velkém převýšení nad nivou Svratky je pohledovou dominantou Pisárecká kotlina a Staré Brno s prostorem brněnského Výstaviště, uzavřená Strážnou, Kohoutovickými lesy a Holednou, na horizontu za Kamenomlýnským prolomem pak Babou a Sýkořem, dále na SV pak jižními svahy Stránic, Žlutého kopce, Špilberkem, Petrovem a okrajem Tuřanské terasy.

Popis současného stavu: Vyhlídkových bodů je několik, nejvýhodnější je malá plocha nad skalním útesem Mahenovy stráně. Celá lokalita je velmi malá, tvoří ji úzká pěšina po okraji temene Červeného kopce, jehož celá plocha je tvořena oplocenými zahradami. Jejich ploty ohraničují pěšinu a vytvářejí tak volný prostor pouze v šíři 5 - 10 m a v délce ca 150 m.

Územní vztahy: Lokalita je přístupná pouze úzkou cestičkou po svahu kopce, vhodnou pouze pro pěší. Cestička odbočuje z ulice Červený kopec (kde u odbočky je možné zaparkovat auto), za vyhlídkovým bodem pokračuje lesní cestou k silniče vedoucí údolím pod internátem zdravotních sester na vyasfaltovanou cestu mezi ulicí Kamennou a parkem Antropos v Pisárkách.

Záměr využití: Vzhledem k nepřístupnosti lokality je možné zřejmě počítat pouze s dosavadním extenzivním využíváním a buď žádnými nebo nepatrnými úpravami.

Uvažovaná opatření: V každém případě by měla zůstat cesta k této vyhlídce turisticky

vyznačena. Na tomto místě byla vybudována první vyhlídka z programu ČSOP, se dvěma lavičkami a betonovým pultem s informačním nákresem. Vzhledem k odlehlosti místa však byly lavičky během roku ukradeny a pult zřejmě zničen nebo odvezen. Proto by bylo vhodné situovat sem patrně jen orientační zákres.

Konfrontace se současnou územně-plánovací dokumentací: Nutno porovnat s územním plánem, uvažovanou zástavbou území jižně od hrany kopce a zájmy ochrany přírody (Mahenova stráž). Rozpory patrně nejsou.

19. Nový Lískovec - Myslivna

Horizont: Z terasy restaurace Myslivna je výhled do Písařské kotliny s výstavištěm, směrem k S na prolom mezi Písařskou a Žabovřeskou kotlinou, na Stránice, Žlutý kopec, Špilberk a Petrov. Přes poměrně úzkou výseč je pohled velmi malebný, především v odpoledním až podvečerním slunci, také však i za tmy střídáním osvětlených částí a vozovek s tmavými plochami zahrad a parků.

Popis současného stavu: Terasa restaurace je poměrně málo využívána. Výhledu brání vzrostlý stromový porost přímo pod terasou, mezi jednotlivými stromy se objevují jen malé výseče z celé vyhlídky.

Územní vztahy: Terasa patří k vyhledávané restauraci, s dobrým komunikačním spojením jak pro pěší, od stanice autobusu MHD i auty, které mají u restaurace a hotelu dostatečně kapacitní parkoviště.

Záměr využití: Jako vyhlídková terasa v rámci restaurace.

Uvažovaná opatření: Nutná je úprava porostu bránícího výhledům. Místo také je přístupné jen pro hosty restaurace, a to pouze během letní sezóny; je proto potřeba zajistit na místo vyhlídky možnost přístupu.

Konfrontace se současnou územně-plánovací dokumentací: Projednat se správcem lesních porostů pod Myslivnou.

28. Brno-střed - Špilberk

Horizont: Pohled prakticky na celé Brno a jeho zázemí.

Popis současného stavu: Přes uznávaný význam Špilberku jako vyhlídkového bodu není bohužel na tento aspekt brán dostatečný ohled i při současné rekonstrukci. Optimální výhled je z věže, přístup je však časově omezený a placený. Běžně přístupné vyhlídky jsou na okružní cestě po severní straně, na terase u vstupu do západního křídla a na jižní baště. Na těchto místech - zejména na S a SZ - jsou vyhlídky omezené vzrostlými stromy pod hradbami.

To se týká zejména oficiálního vyhlídkového Glorietu na severu, kde je dokonce velmi kvalitní bronzový odlitek situačního informačního modelu se znázorněním polohy hlavních pozorovatelných míst ve městě i na horizontě. Do velké míry to platí i pro výhled od pomníku Raduita de Souches na SV, na V vůbec není vyhlídka možná. Lepší situace je pouze směrem na J, ale i tu někde již přerůstají stromy okraje vyhlídkových bodů. Jako přirozené vyhlídkové body jsou veřejností využívány i další místa: hradby u restaurace nad Husovou ul. nebo roh nádvoří.

Územní vztahy: Okružní trasa je běžně přístupná a silně frekventovaná jak různými skupinami obyvatel Brna, tak cizími návštěvníky.

Záměr využití: Jako přirozené vyhlídkové body.

Uvažovaná opatření: Pod vyznačenými vyhlídkovými body by bylo nutné provádět parkové úpravy tak, aby nebránily výhledu požadovanými směry. To se týká především dvou bodů na severní straně: pod pomníkem R. de Souches a pod Glorietem. Celý Gloriet je ovšem třeba opravit: chybí lavičky a zábradlí je poškozené.

Konfrontace se současnou územně-plánovací dokumentací: Je nutné jednat o zahrnutí těchto záměrů do probíhající rekonstrukce hradu i parku.

Poznámky: Fotografie jsou z bodů od pomníku Raduita de Souches (28d), severního vyhlídkového pavilonu „Gloriet“ (28m) a jižního vyhlídkového pavilonu (28j, 28t). Foto detail 03707 Severní vyhlídkový pavilon „Gloriet“. 03708 Bronzový informativní odlitek v pavilonu Gloriet.